

Hledání Stromoucha 2002

Druhý ročník Hledání Stromoucha, který je další turistickou akcí, kterou pořádá Sbor pro záchranu hradu Lanšperka a Pivnice U Skoby, se uskuteční

v sobotu, 2. března 2002.

Obvyklé trasy 50, 35, 25, 15 a 8 km povedou opět směrem na Lanšperk a Letohrad.

e-mail pro pochodníky

S žádostmi o pozvánky, připomínkami, podněty a názory se můžete obracet na adresu :

pochod.lansperk@seznam.cz

Co je v okolí nového

Cykloturistické trasy: koncem podzimu se v okolí Ústí nad Orlicí a České Třebové objevilo nové cykloturistické značení. Sice ještě není kompletní, rychle ale přibývají chybějící úseky. Mapka s plánovanými cyklistickými trasami také vyšla během roku v Českotřebovském zpravodaji. Můžeme se tak už těšit na jaro, až se budeme moci vydat na cyklovýlety krásným okolím, které si značené trasy jistě zaslouží.

Práce na Lanšperku: Pro letošní rok se podařilo získat finanční prostředky, jež umožnily zaplacení firmy pro provedení záchranných prací na hradě. Díky firmě se tak podařilo dokončit první úsek zdiva do téměř finální podoby (chybí jen zajílování a zadržení koruny zdiva). Zároveň byl tento úsek dostatečně staticky zabezpečen a také bylo ztiženo lezení neukázněných návštěvníků na hradbu. Podařilo se také zabezpečit vstup do sklepní místnosti masivní dřevěnou mříží. I když víme, že toto řešení možná není pro návštěvníky příliš populární, věříme, že jej pochopí. Je totiž nutné ochránit nejzachovalejší část hradu, čemuž rozdělování ohně a nocování ve sklepech některých neukázněných návštěvníků nepřispívá.

Sborové listy – pochodnické vydání č.4. Pro účely pochodu Skobácké putování vydal Sbor pro záchranu hradu Lanšperka (c) prosinec 2001

Sborové listy

Příložitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka

prosinec 2001

pochodnické vydání č. 4

Litomyšlský zámek, okolo kterého vedou trasy 40 a 50 km

Kam letos vede Skobácké putování

Trasy minulého Skobáckého putování i Hledání Stromoucha byly směřovány směrem k Lanšperku, Letohradu a Žampachu. Zdá se sice logické, že když pochod spoluorganizuje Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, že trasy povedou na Lanšperk, avšak krásné turistické cesty vedou i jinudy. Proto jsme se opět po delší době rozhodli namířit směrem k Litomyšli a také se podívat na Andrlův chlum..

Pernštejnové

Nejdelší trasy pochodu vedou přes Litomyšl, jejíž významná část dějin je spjata s rodem pánů z Pernštejna. Toto číslo Pochodnických Sborových listů je proto věnováno jim.

Pernštejnové bývali jedním z nejvýznamějších šlechtických rodů. Prvním doloženým příslušníkem tohoto rodu je Štěpán z Medlova, který ve 20. letech 13. století působil jako purkrabí na hradě Děvičky na Jižní Moravě. V roce 1285 se poprvé objevuje predikát „z Pernštejna“. Samotné jméno Pernštejn pravděpodobně vzniklo jako hovorová počeštěná verze německého Barenstein („medvědí kámen“ nebo také jantar). Nakonec pod samotným Pernštejnem teče říčka Nedvědička a vedlejší vesnice má název Nedvědice.

Okolí horní Svatky s hrady Pernštejnem, Zubštejnem, Auersperkem a Pyšolcem bylo tradiční rodovou doménou a v nedaleké obci Doubravník se také nalézá rodová hrobka Pernštejnů.

Koncem 14. století Pernštejnové sice patřili mezi panské rody, nedá se ale říci, že by náleželi mezi mocenskou elitu. Až Vilém z Pernštejna, který se během husitských válek zařadil mezi přední představitele moravské kališnické šlechty, upevnil rodovou základnu tím, že soustředil majetek původně rozdrobený mezi příbuzné. Vilémův syn Jan v polovině 15. století získal další panství (Křižanov Mitrov) a také se „ujal“ majetku tišnovského kláštera. Systematickým zvelebováním majetku (velkou úlohu v něm hrálo rybníkářství, kterému se od Jana učili i Rožmberkové) tak položil základy pozdějšího bohatství rodu.

Skutečným tvůrcem nesmírného majetku je Vilém z Pernštejna (1438-1521). Vilém disponoval značnou částkou peněz (není ale úplně jasné, jak je získal) a postupně cílevědomně rozšiřoval pozemkový majetek. Po roce 1474 získal několik panství na severní Moravě, po r 1490 pak připojil rozsáhlé území na východě Čech.. Jako dědictví po bratru mu připadl Pernštejn, Plumlov a Prostějov. Pomocí šikovných dědických smluv Pernštejn získal v roce 1503 také obrovský majetek pánů z Cimburka, kteří vymřeli bez dědiců.

Vilém z Pernštejna byl výborným hospodářem. Cílevědomě zveleboval panství a intenzivně se věnoval rybníkářství. Nebývalého rozvoje se za jeho vlády dočkaly Pardubice, které změnil z nevýznamného městečka na svou rezidenci. Postavil zde také nové sídlo. Pardubický zámek (který je řazen jak mezi zámky, tak hrady) je doplněn jedinečným fortifikačním systémem, jímž doznívá česká hradní architektura. Vilémovi synové, Jan a Vojtěch, se snažili pokračovat v díle svého otce. Tito dva bratři jsou významní pro naše okolí tím, že se oženili s Annou a Markétou z Postupic a tak vyženili lanšperské panství. Vojtěch s Markétou také několik let pobývali na lanškrounském zámku.

Přestože se majetek Pernštejnů dále rozšiřoval, začaly narůstat i dluhy a počátkem 40. let 16. stol. se začaly objevovat finanční potíže, které Jan musel řešit zástavami a prodejem některých panství.

Jan měl tři syny – Jaroslava, Vojtěcha a Vratislava. Všichni vedli rozmařilý renesanční život a správu majetku přenechali svým úředníkům. Sami se o majetek nestarali a po svých správcích jen požadovali další peníze. Rychle tak začaly růst dluhy a finanční potíže se projevily postupným prodejem a zástavami majetku. Asi nejrozněvážnější z bratří, Vojtěch, požádal v roce 1552 o rozdělení doposud jednotného majetku a vybral si moravskou část. Za další tři roky si rozdělili majetek i Jaroslav a Vratislav. Jaroslav se pak nevyhnul finanční pohromě - v roce 1558 byla na jeho majetek vyhlášena nucená správa. Pernštejn utekl do Itálie, kde také zanedlouho zemřel. Silně zadlužený Jaroslavův majetek (Pardubice) koupil nakonec král a uhradil všechny Jaroslavovy dluhy.

Asi nejvýznamnějším z Pernštejnů byl prostřední z bratří, Vratislav. I když jeho otec Jan patřil k čelným představitelům utrakvistické církve, byl Vratislav vychováván v prostředí královského katolického dvora. Král Ferdinand II. se totiž k sobě snažil připoutat ratolesti domácích odbojných pánů. Také pro synky z panských rodin byla taková služba atraktivní, protože znamenala vstupenku pro příští společenský vzestup. Mladý Vratislav strávil řadu let na cestách jižní a západní Evropou, 4 roky také strávil společně s následníkem trůnu Maxmiliánem ve Španělsku, kde mladý princ u svého strýce Karla V. získával vladařské zkušenosti. V roce 1555 se Vratislav oženil se Španělkou Marií de Lara, dvorní dámou královny Marie Habsburské. Když potom v roce 1567 byla Pernštejnovi podstoupena zástava na panství Litomyšl, rozhodl se zde své manželce postavit reprezentační zámek.

Po smrti svého bratra Vojtěcha (1561) získal Vratislav jeho majetek, což na jistou dobu řešilo narůstající finanční potíže. Rostlo zadlužení Pernštejnského majetku, naplno se ale finanční krize projevila až po Vratislavově smrti.

Dědicem perštejnského majetku s stal Jan, jež se věnoval vojenské kariéře. O správu majetku se nestaral a tak musel být jeho nákladný vojenský život hrazen postupným prodejem majetku. V roce 1597 zahynul nadějný vojevůdce na bitevním poli a v roce 1599 Pernštejnové fakticky vlastnili jen několik domů v Praze a panství Litomyšl, které však měli jen v zástavě. Hrozilo reálné nebezpečí, že zástavní dlužník (kterým byl král) vyplatí dlužnou částku a Pernštejnové se ocitnou bez pozemkového vlastnictví.

Někdy se uvádí, že poslední Pernštejnové žili v ústraní a chudobě. Není to pravda. Po Janově smrti se o majetek starala jeho sestra, Polyxena z Pernštejna, která ho opět prozíravým hospodařením notně zmnožila. K vzestupu přispěly jednak politické kontakty a dále fakt, že Pernštejnové patřili k nejvýznamnějším katolickým rodkům. Tato skutečnost hrála významnou roli při získávání konfiskátů po bělohorských událostech. Kdyby nezemřel bez potomků na bitevním poli poslední mužský příslušník rodu, Vratislav Eusebius (+1631) mohli Perštejnové hrát v českých dějinách stejnou úlohu jako Valdštejnové nebo Lichtenštejnové. Osud tomu ale chtěl jinak a tak v roce 1646 s úmrtím Vratislavovy sestry Frebonie vymírá jeden z nejvýznamnějších šlechtických rodů České koruny.

(Literatura: P.Vorel:Páni z Pernštejna, Rybka Publishers, Praha 1999)